

Rädslan för tvångsäktenskap

En intervjustudie om erfarenheter av socialtjänstens arbete mot tvångsäktenskap

Ebba Åstrand-Raij

Trots tydliga lagtexter och konventionsartiklar finns det en oro bland svenska ungdomar att inte själv få välja sin partner. Det finns begränsat med forskning om hur många i Sverige som utsätts eller riskerar att utsättas för tvångsäktenskap. I en nationell studie från 2009 gjordes bedömningen att cirka 70 000 personer i åldrarna 16–25 år upplever att de inte fritt kan välja vem de ska få gifta sig med.¹ Socialtjänsten har som svensk myndighet ansvar att hjälpa och stötta dem som riskerar att ofrivilligt ingå ett äktenskap. För att de som är rädda för ett framtida tvångsäktenskap ska kunna få det skydd som socialtjänsten är ansvarig att ge krävs det att socialtjänstens arbete fungerar.

Studien som presenteras i den här artikeln baseras på tolv intervjuer och syftar till att granska synen på socialtjänstens hantering av tvångsäktenskapsärenden. Intervjuer har gjorts med två svenska forskare, fem yrkesverksamma inom socialtjänsten, fyra yrkesverksamma inom fyra skilda

---

¹ Lisa Modée & Ingrid Bohlin (red.), *Gift mot sin vilja*, Ungdomsstyrelsen, Stockholm, 2009, s. 154.

ideella organisationer och slutligen en intervju med en yrkesverksam inom en svensk myndighet som inte tillhör socialtjänsten. Gemensamt är att samtliga tolv intervjupersoner har kommit i kontakt med socialtjänstens arbete mot tvångsäktenskap genom sina yrkesroller. Av hänsyn till de medverkades integritet och säkerhet är samtliga intervjupersoner avidentifierade.²

I den här artikeln kommer jag att redovisa vilka erfarenheter de intervjuade har av socialtjänstens arbete och vilka behov inom socialtjänsten som uppmärksammades. Intervjusvaren har analyserats genom en kvalitativ induktiv innehållsanalys, där jag har plockat ut de teman som var mest återkommande. Studien visar på att det finns en upplevelse av att många inom socialtjänsten tycker att tvångsäktenskapsärenden är svårhanterliga. Genom min studie nås en ökad förståelse för vad det är som gör att tvångsäktenskapsärenden kan uppfattas som svårhanterliga och vilka aspekter som socialtjänsten behöver ha i åtanke. Diskussionen tar stöd av professor Marie-Bénédicte Dembours teori om hur människorättskränkningar ska förstås och motarbetas.

Tvångsäktenskap sker i Sverige trots juridiskt skydd

Marriage must be entered into with the free consent of the intending spouses.³

---

² Samtliga personer som har intervjuats i den här studien har informerats om studiens syfte och ändamål, samt att uppsatsen offentliggörs. De har frivilligt samtyckt till att delta i studien och har informerats om att de kan avbryta sitt deltagande när som helst utan att behöva uppge skäl. De utvalda intervjupersonerna har enbart intervjuats utifrån deras yrkesmässiga erfarenhet av socialtjänstens arbete mot tvångsäktenskap. Under intervjuerna med anställda inom socialtjänsten har frågor som riskerar att ställa intervjupersonerna i en eventuell försvarsposition medvetet undvikits.

³ International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, A/RES/2200, 16 December 1966, artikel 10.

Citatet är ett utdrag ur artikel 10.1 i International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR), där det framkommer att det är en mänsklig rättighet att äktenskap endast får ingås när ett frivilligt samtycke finns från båda parter. Det här är något som FN har upprepat i ett flertal konventioner, däribland Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW).⁴ Trots att Sverige har ratificerat både CEDAW och ICESCR riskerar människor i Sverige att giftas bort mot sin vilja. Enligt Länsstyrelsen Östergötland inbegriper termen tvångsäktenskap att med tvång eller andra påtryckningar förmå någon att gifta sig mot sin vilja. Det innefattar aspekter som att lura, pressa, övertala, hota eller att underhålla information för att få igenom äktenskapet.⁵ Tvångsäktenskap är inte begränsat till ett visst kön eller åldersspann.

År 2014 stärktes det juridiska skyddet mot tvångsäktenskap i Sverige. Med lagändringarna införlivades två nya brott i den svenska lagboken; äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa. I den nya lagstiftningen inbegrips numera även utnyttjandet av utsatt belägenhet vid ett äktenskapstvång. Det innebär att aspekter som att vara i en beroendeställning eller att vara extra utsatt till följd av exempelvis en intellektuell funktionsnedsättning kan tas i beaktande. Även att ingå äktenskapsliknande förbindelser kan nu ses som ett tvångsäktenskap.⁶ Den andra nytillkomna lagen innebär att det nu är förbjudet att lura någon till ett annat land för att där giftas bort genom tvång eller påtryckningar.⁷ Förutom de två nya brotten

---

⁴ Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, A/RES/34/180, 18 December 1979, artikel 16.1.b.

⁵ Länsstyrelsen Östergötland, ”Barn- och tvångsäktenskap”, <http://www.hedersfortryck.se/hedersfortryck/aktenskapstvång-och-barnaktenskap/>.

⁶ Regeringskansliet, *Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap*, Justitiedepartementet, artikelnr. Ju 14.02, 2014

⁷ Regeringskansliet, 2014.

skärptes även erkännandet av utländska äktenskap. Dessutom avskaffades möjligheterna för barn att få dispens för att få gifta sig.⁸

Som svensk myndighet är socialtjänsten skyldig att förhålla sig till både den svenska lagboken och ratificerade konventionsartiklar. I ärenden som rör tvångsäktenskap är det främst Socialtjänstlag (2001:453) (SoL) och Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) som är aktuella för socialtjänsten. Där framgår bland annat regler för hur socialtjänsten ska agera om ett omhändertagande blir aktuellt.

Socialtjänstens hantering av tvångsäktenskapsärenden

[Socialtjänstens hantering av hedersrelaterade ärenden] skiljer sig så mycket. Och där ligger ju problemet, för det ska inte skilja så mycket. Alltså från väldigt goda erfarenheter till väldigt dåliga erfarenheter, som har lett till att ungdomar har förts bort ur landet eller till att ungdomar har utsatts för ännu värre hot, förtryck och våld. Till att det har fungerat jättebra, tydligt, effektivt och snabbt, där man har litat på ungdomen och värnat om ungdomens säkerhet genom att göra riskbedömning och inte kontaktat vårdnadshavare. (Ideell organisation 1)

Upplevelserna av hur väl socialtjänstens arbete mot tvångsäktenskap fungerar varierar bland de intervjuade. Några delar med sig av goda erfarenheter, exempelvis av socialtjänstens engagemang för att hjälpa de som kommer i kontakt med socialtjänsten. Andra lyfter fram att de har erfårit stora brister inom socialtjänstens hantering av tvångsäktenskapsärenden. Flera av de intervjuade tar upp att de tycker att socialtjänstens kompetens skiljer sig markant mellan olika kommuner och socialsekreterare, vilket gör att utsatta inte kan garanteras en likvärdig hjälp. För att närmare kunna studera de intervjuades erfarenheter har jag genom en induktiv innehållsanalys urskilt tre

---

⁸ Regeringskansliet, 2014.

återkommande teman: *rädsla bland personal, skyddat boende och riskerna med att vårdnadshavare kontaktas.*

Ibland tror jag att det handlar om rädsla också, att det är väldigt komplext och svårt och får allvarliga konsekvenser. Att man inte riktigt vet hur man ska hantera det. Att man förstår att det är allvarligt och att det kan få drastiska konsekvenser och därför är man rädd för att dra fel beslut. (Socialtjänsteperson 2)

Personligt mod är viktigt. Där är handläggare väldigt olika. En del är tuffa och stridbara och agerar snabbt, medan andra är rädda att bli kallade rasister. Det är risken man hela tiden möter. (Ideell organisation 4)

En återkommande erfarenhet bland de intervjuade är känslan av att många inom socialtjänsten blir rädda och osäkra i tvångsäktenskapsrelaterade ärenden. Rädslan baseras bland annat på en vetskap om att fel beslut i ärendet kan få allvarliga konsekvenser för den utsatta. Flera nämner också att det finns en rädsla bland många inom socialtjänsten att trampa människor på tårna och uppfattas som fördomsfulla. Några intervjupersoner tar upp vikten av att verksamma inom socialtjänsten behöver vara modiga och våga agera när det finns misstankar om ett tvångsäktenskap.

Jag tror inte att det är någon som inte skulle få hjälp av socialtjänsten om de ringde och sa att de är rädda för att bli bortgifta snart, då skulle alla vara på direkt med att hjälpa ungdomen att bli omhändertagen. Det svåra är när ungdomarna själva inte vill, för helt plötsligt kan de vara i ett annat land och då kan de inte få någon hjälp. (Socialtjänstperson 5)

Möjligheterna och svårigheterna med skyddat boende tas upp av nästan alla de intervjuade. Flera anser att man inom socialtjänsten är duktig på att erbjuda skyddat boende till utsatta, men att det ofta tillkommer svårigheter. Det handlar bland annat om att utsatta inte alltid är beredda att släppa kontakten med sin familj och att svenska myndigheter har svårt att hjälpa dem som har förts utomlands för att giftas bort. Flera av de intervjuade poängterar att det behövs en förståelse för svårigheterna i de beslut som de utsatta står inför när socialtjänsten erbjuder en placering på ett skyddat boende. Flera diskuterar att det finns en påtaglig ambivalens hos många av ungdomarna. Den kretsar främst kring svårigheterna med att behöva lämna sin familj för att inte tvingas gifta sig. En av de intervjuade inom socialtjänsten belyser vikten av att om någon tackar nej till ett skyddat boende får socialtjänsten inte dra slutsatsen att situationen inte längre är allvarlig för den som sökte hjälp. En annan svårighet som tas upp av flera intervjupersoner är att många ungdomar väljer att återvända hem när de har blivit placerade på ett skyddat boende. Socialtjänsten behöver därför förbättra det långsiktiga arbetet med att stötta de utsatta till att klara av att stå på egna ben efter en placering.

Det tredje temat, som var en återkommande erfarenhet bland majoriteten av intervjupersonerna, är riskerna med att vårdnadshavare kontaktas och ibland även blir indragna i ärenden. Att kontakta den utsattas vårdnadshavare problematiseras inte bara av studiens intervjupersoner, det har även tagits upp av ett flertal forskare i andra studier, däribland en studie från 2010 av forskarna Eva Wikström och Mehdi Ghazinour.⁹ Flera av intervjupersonerna menar att det bidrar till stora risker för den utsattas säkerhet och att det dessutom skapar en misstro till socialtjänsten från ungdomarnas sida. En av de intervjuade forskarna tar upp att de som bor med sina vårdnadshavare inte alltid vågar kontakta socialtjänsten till följd av att de är rädda för att familjen ska få reda på det. Liknande problematik tas även upp i professorn Yvonne

---

⁹ Wikström, Eva & Ghazinour, Mehdi, "Swedish experience of sheltered housing and conflicting theories in use with special regards to honour related violence (HRV)", *European Journal of Social Work*, 13(2), 2010, s. 251.

Sjöbloms studie från 2006, där en intervjuad socialsekreterare uttrycker oro över att barn avvaktar med att kontakta socialtjänsten innan de blir myndiga, för att inte riskera att socialtjänsten ska kontakta deras vårdnadshavare.¹⁰ Att dra in familjen kritiserar även av andra skäl. Flera av de intervjuade uttalar att påtryckningar från släktmedlemmar utanför det som vanligtvis räknas in under "familjen" tenderar att vara stora. Det gör att trots samtal med familjen kvarstår påtryckningar från övriga släktmedlemmar. Socialtjänsten behöver därför ha i beaktning att det kan finnas kollektiva påtryckningar, där den utsatta föräldrar själva är pressade och saknar reell makt gällande ett planerat tvångsäktenskap.

Uppmärksammade behov hos socialtjänsten

Vid en granskning av intervjuerna upptäcktes några återkommande behov som de intervjuade uppmärksammade att socialtjänsten behöver och efterfrågar. De övergripande behoven är *ökade kunskaper, tydligare rutiner, mer resurser, utökat stöd, personligt mod och samverkan*.

Man behöver kunskap. Kunskap om lagen, kunskap om hedersförtryck, det kollektivistiska: hur det fungerar, vad syftet är och vad konsekvenserna blir när man går emot. (Socialtjänsteperson 2)

Vissa tror att de har kunskap, men då har de oftast den förenklade bilden av problematiken. [...] [Med den förenklade bilden menar jag att om det sitter] en ung ledsen tjej med slöja framför dem tänker de att det handlar om heder och henne ska vi hjälpa. Men om det inte är den tjejen som sitter framför handläggaren så kan det vara svårare att se hedersproblematiken. Men det beror på vilken handläggare det handlar om. (Socialtjänsteperson 5)

---

¹⁰ Sjöblom, Yvonne, *I skuggan av Fadime och socialsekreterares arbete med hedersvåld*, FoU Nordväst i Stockholms län, Sollentuna, 2006, s. 19, 45-46.

Ökad kunskap sågs av samtliga intervjupersoner som avgörande för att handläggare ska få större förståelse för förekomsten av och problematiken kring tvångsäktenskap. På så sätt kan rätt frågor ställas och en tillit skapas, som gör att den utsatta vågar berätta och att handläggaren vet hur hen ska gå vidare med ärendet. Flera av de intervjuade tar upp att socialtjänsten behöver ytterligare kunskap för att förstå den kollektivistiska hedersaspekten. Här syftas på att socialsekreterare behöver förstå att hela släktens heder kan påverkas om någon motsätter sig ett planerat äktenskap. Flera av de intervjuade ser även att socialtjänsten behöver ökade kunskaper för att kunna få ett mer inkluderande perspektiv, som inte generaliserar och frambringar en ökad klyfta mellan redan utsatta grupper i samhället. En av de intervjuade forskarna menar att socialtjänsten måste ta hedersproblematiken på allvar, men att de ska undvika att arbeta på ett sätt som ökar ett ”vi och dem”-tänkande. Flera av de intervjuade nämner att fokus på den kulturella bakgrunden till utsatta kan göra att socialtjänsten missar hedersstrukturerna i ärenden där det inte finns konkreta ”tecken”. Andra ser ökad kulturell och religiös förståelse som nödvändig för att socialtjänsten ska kunna hjälpa de som riskerar att utsättas för ett tvångsäktenskap.

Jag tror att det är väldigt spritt i hur socialtjänsten agerar på grund av att ansvaret ligger på en tjänstemannanivå. Det finns inte en ramlagstiftning eller en förutsägbarhet i hur socialtjänsten ska agera. Du kan träffa en socialsekreterare som sitter i ett rum och tänker att det här är absolut ett tvång, under de här omständigheterna kan jag inte tänka mig att det här äktenskapet har skett på fri vilja. Man ser en helhetsbild. Vagg i vagg kan det sitta någon som anser att det här inte uppfyller kriterierna för tvång. (Myndighetsperson, arbetar ej inom socialtjänsten)

Vid intervjuerna med de anställda inom socialtjänsten ställdes en fråga om huruvida de hade rutiner på sin enhet gällande ärenden som specifikt rör tvångsäktenskap. Samtliga svarade att det inte finns specifika riktlinjer för just

tvångsäktenskapsärenden inom socialtjänsten, även om några lade till att det finns mer eller mindre outtalade rutiner och strategier. Bristen på rutiner problematiserades av flera, både av personer inom socialtjänsten och bland de övriga intervjupersonerna. Ett av argumenten som fördes fram var att det leder till att ärenden riskerar att hanteras och bedömas olika beroende på vilken socialsekreterare som är ansvarig. Ett annat argument var att inga rutiner tillsammans med låg kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck ökar riskerna för att handläggare bortser från den kollektivistiska hedersaspekten, vilket kan föra med sig allvarliga konsekvenser för den utsatta. Flera intervjupersoner uppmärksammade att det ännu inte finns någon bedömningsmetod som specifikt gäller ärenden kopplade till tvångsäktenskap inom socialtjänsten. Socialstyrelsen har för närvarande en bedömningsmetod, PATRIARK, som är utformad för att kunna användas inom ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck.¹¹ När frågan om rutiner ställdes till de intervjuade inom socialtjänsten var det endast en som specifikt nämnde PATRIARK.

Jag tänker att det är svårt att berätta om en sån här sak och det är viktigt med tillitsfulla relationer. Som det ser ut idag har inte socialtjänsten förutsättningar för att kunna skapa dem. (Ideell organisation 1)

Behovet av resurser handlar främst om att socialtjänsten upplevs behöva ekonomiska resurser och mer tid för varje ärende. Bland annat nämner åtskilliga vikten av att den utsatta får prata med samma socialsekreterare under hela ärendet, främst för att stärka tilliten och för att personen inte ska behöva berätta samma historia flera gånger. Behovet av tid för att kunna sätta sig ner och utbyta kunskap med varandra är också något som efterfrågas.

[...] det är ju lätt att säga att så här och så här borde socialtjänsten arbeta med de här frågorna. Men vi vet att det går att förebygga, vi vet

---

¹¹ Socialstyrelsen, 2014, s. 41.

att det går att åtgärda och jobba mot det både i akuta skeenden, men också före och efter. Så det handlar ju bara om att bestämma sig. Det handlar bara om prioriteringar, och det är politiska prioriteringar och på ledningsnivå. Och det handlar om att göra det som krävs, tillse de resurser som krävs. Inse att det tar tid. (Ideell organisation 1)

Utökad stöd till de som arbetar inom socialtjänsten handlar främst om ett behov av mer stöd från chefer och ledningen. Många uppmärksammar vikten av att chefen stöttar och tar ansvar för att personalen ska få rätt förutsättningar för att arbeta med tvångsåktenskapsärenden. Mer samverkan med andra aktörer ses också som ett stort behov inom socialtjänsten. Bland annat lyfter några av de intervjuade upp att socialtjänsten skulle gynnas av att samverka mer med civilsamhället, för att på så sätt kunna ge den utsatta ett bra stöd under lång tid. Vikten av samverkan uppmärksammas även av Socialstyrelsen, som uttrycker att samverkan är en förutsättning för att utsatta ska få den hjälp som de har rätt till.¹²

Vilka aspekter behöver socialtjänsten ha kännedom om vid ett tvångsåktenskapsärende?

Under samtliga intervjusamtal fanns det en återkommande diskussion som, trots att den tog sig olika uttryck, slutade i samma övergripande frågeställningar: varför är tvångsåktenskapsärenden så svårhanterliga för socialtjänsten? Vad är det som gör ärendena så komplicerade? Vilka kunskaper saknas?

Studiens resultat pekar på att det finns flera olika aspekter vid tvångsåktenskapsärenden som upplevs viktiga för socialtjänsten att ha i åtanke. Tre av dessa aspekter är *den kollektivistiska hedersaspekten*, *den kollektivistiska påtryckningsaspekten* och *ambivalensaspekten*. Dessa tre aspekter diskuteras mer utförligt i det här avsnittet med hjälp av en av Marie-Bénédicte

---

¹² Socialstyrelsen, 2014, s. 51-52.

Dembours teser. För att förstå hur Dembours teoretiska perspektiv har applicerats på intervjustudiens resultat ges först en kort introduktion till Dembours tes.

Dembour har en teori om att ta in både det universalistiska och det relativistiska perspektivet vid arbete med rättighetsfrågor. Dembour exemplifierar sitt resonemang med att diskutera rättighetsarbetet mot praktiserandet av könsstympning. Hon anser att man ska försöka se på praktiserandet ur föräldrarnas position för att få en förståelse för varför praktiserandet av könsstympning upprätthålls, samtidigt som man ska försvara rätten till kroppslig integritet. Exemplet med könsstympning kan emellertid bytas ut mot praktiserandet av tvångsäktenskap. Genom att se på upprätthållandet av tvångsäktenskap från olika synvinklar syftar Dembour på att vi minimerar riskerna med att försvarandet av mänskliga rättigheter skapar en arrogans mot de som upprätthåller tvångsäktenskap.¹³ Utifrån Dembours teori ska man alltså försöka balansera mellan ett universalistiskt försvar för mänskliga rättigheter och ett relativistiskt perspektiv där man försöker förstå situationen.¹⁴ Att skapa den här balansen innebär för socialtjänsten att de behöver ta in flera olika aspekter när de arbetar med ärenden som rör tvångsäktenskap.

En aspekt som har uppmärksammats bland de intervjuade är den kollektivistiska hedersaspekten. Aspekten syftar på att socialtjänsten ska försöka ta hänsyn till föräldrarnas och den utsattas position när de arbetar med tvångsäktenskapsärenden. Flera av intervjupersonerna tar upp att ett agerande av en person kan påverka hela släktens sociala anseende. Det här gör att de personer som kommer i kontakt med socialtjänsten på grund av en oro för ett tvångsäktenskap inte bara har sin egen heder att förhålla sig till. Att

---

¹³ Dembour, Marie-Bénédicte, ”Following the movement of a pendulum: between universalism and relativism”, i Cowan, Jane K., Dembour, Marie-Bénédicte & Wilson, Richard (red.), *Culture and Rights: Anthropological Perspectives*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001, s. 56-58.

¹⁴ Dembour, 2001, s. 56, 60–61.

motsätta sig ett äktenskap kan få allvarliga konsekvenser för hela familjen och släkten.

Den kollektivistiska hedersaspekten kan även ha betydelse för föräldrarnas syn på äktenskapet. Från föräldrarnas håll kan äktenskapet ses som ett fullt rationellt beslut, där äktenskapet ses som det bästa för individen och för släkten. På liknande sätt argumenterar Dembour för att praktiserandet av könsstympning ur en förälders perspektiv kan uppfattas som det bästa för barnet.¹⁵ Utifrån Dembours teori ska därmed ett tvångsäktenskapsärende bedömas utifrån vad den utsatta har rätt till, samtidigt som det finns en förståelse för den bakomliggande situationen. På så sätt undviker socialtjänsten att inta en arrogant inställning i dessa ärenden.

En annan aspekt som de intervjuade har uppmärksammat som viktig att ha i åtanke är den kollektivistiska påtryckningsaspekten. Den här aspekten handlar om att det finns kollektiva påtryckningar bakom ett giftermål. I tvångsäktenskapskontexter är det sällan endast en person som står bakom att äktenskapet ska ingås. I vissa fall är föräldrarna själva pressade till att äktenskapet ska ingås och saknar reell makt. Det gör enligt de intervjuade att man behöver ha den kollektivistiska påtryckningsaspekten i åtanke om det blir aktuellt att kontakta vårdnadshavarna för den utsatta. Genom att ta in aspekter som ger en förståelse för varför människorättskränkningar upprätthålls minskar risken för att ärenden hanteras felaktigt.

En tredje aspekt som flera av intervjupersonerna har diskuterat är att ta hänsyn till den ambivalens som många av de ungdomar som kommer i kontakt med socialtjänsten upplever. Här uppmärksammas att ungdomar känner en stor ambivalens inför att besluta sig för om de ska ta emot skydd från socialtjänsten. De vill leva i frihet utan äktenskapskrav men är inte alltid beredda att lämna sin familj. När socialtjänsten inte har befogenhet att placera en person på skyddat boende utan personens medgivande behöver socialtjänsten ha förståelse för att det är ett svårt beslut för ungdomen att ta.

---

¹⁵ Dembour, 2001, s. 56-57.

Att inte ta hänsyn till svårigheterna i det här beslutet riskerar enligt Dembours teoretiska perspektiv att leda till en arrogans för ärendets komplexitet.

Sammanfattningsvis pekar den här studien på att tvångsäktenskapsärenden kan uppfattas som svårhanterliga på grund av att socialtjänsten behöver ta flera aspekter i beaktande. De behöver kunna försvara den utsattas mänskliga rättigheter och samtidigt ha en förståelse för de omständigheter som förklarar varför rättighetskränkningen upprätthålls. Det kräver i sin tur goda förutsättningar. Att ge socialtjänsten rätt förutsättningar för att kunna ta in de aspekter som har diskuterats ovan kan med fördel kopplas till de behov hos socialtjänsten som har lyfts fram i studien. 70 000 ungdomar beräknades år 2009 vara oroliga för att de inte ska få ingå äktenskap frivilligt.¹⁶ Med rätt förutsättningar kan socialtjänsten förhoppningsvis hjälpa fler ungdomar att få sina rättigheter tillgodosedda.

---

¹⁶ Modée & Bohlin, 2009, s. 154.

Referenser

- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, A/RES/34/180, 18 December 1979.
- Dembour, Marie-Bénédicte, "Following the movement of a pendulum: between universalism and relativism", i Cowan, Jane K., Dembour, Marie-Bénédicte & Wilson, Richard (red.), *Culture and Rights: Anthropological Perspectives*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001, s. 56-79.
- International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, A/RES/2200, 16 December 1966.
- Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.
- Länsstyrelsen Östergötland, "Barn- och tvångsäktenskap", [hämtad 2018-05-16], <http://www.hedersfortryck.se/hedersfortryck/aktenskapstvang-och-barnaktenskap/>.
- Modée, Lisa & Bohlin, Ingrid (red.), *Gift mot sin vilja*, Ungdomsstyrelsen, Stockholm, 2009.
- Regeringskansliet, Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, Justitiedepartementet, artikelnr. Ju 14.02, 2014.
- Sjöblom, Yvonne, *I skuggan av Fadime och socialsekreterares arbete med hedersvåld*, FoU Nordväst i Stockholms län, Sollentuna, 2006
- Socialstyrelsen, *Vänd dem inte ryggen: Utbildningsmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck*, 2014.
- Wikström, Eva & Ghazinour, Mehdi, "Swedish experience of sheltered housing and conflicting theories in use with special regards to honour related violence (HRV)", *European Journal of Social Work*, 13(2), 2010, s.245-259.soi